

Laddergebruik in het hoogstamfruit

Foto 1: Instructie vormsnoei jonge bomen. Driepoot staat tussen de takken in de kroon

kijken waar we de ladder kwijt konden. Al snel merkte ik dat het principe van ladderzetten in hoogstamfruitbomen heel handig was om makkelijk te kunnen snoeien en te plukken. Tegelijkertijd constateerde ik ook dat er over laddergebruik en ladderzetten niets te vinden was in de boeken en cursusmappen over hoogstamfruit. Eigenlijk een merkwaardige zaak. Ondertussen staat er wel iets over in het Handboek Hoogstamfruit, maar ook tegenwoordig wordt er nog maar beperkt aandacht aan besteed. Her en der in het land zijn diverse

vrijwilligersgroepen en hoogstambrigades actief in het hoogstamfruit. Maar vaak worden de ladders niet op de goede plekken gezet of worden korte ladders gebruikt. Dat gebeurt ook vaak bij het plukken van het fruit. Niet alleen is die manier van werken niet zo handig, ook levert het regelmatig gevaarlijke situaties op. Goed laddergebruik zorgt voor veilig werken maar ook voor het makkelijkste en efficiëntst snoeien en plukken van hoogstamfruit.

Houten fruitladders

Vroeger werden in de hoogstamfruitteelt zogenaamde fruitleren gebruikt. Dat zijn 1-delige houten ladders, waarvan de zijkanten bestaan uit 2 helften van Lariks-stammen en de sporten uit kersenhout. De ladders variëren in lengte, van 21 sporten voor in de pruimenteelt, tot wel 52 sporten in de kersenteelt. Hoogstamkersen werden niet gesnoeid, dus als de boom groter werd, werd een langere ladder bij de

Inleiding

Otto Vloedgraven is al 20 jaar beroepsmatig aan de slag met het snoeien van hoogstambomen, zowel oude als jonge bomen. Nog langer is hij als bezig met kennisontwikkeling over het snoeien van hoogstamfruit. Hij merkte al vroeg dat veel van wat er in boeken en cursusmappen over het snoeien staat, onvolledig en vaak te theoretisch is. Daarom is hij al 15 jaar actief met het geven van cursussen en instructie, dat laatste vooral aan vrijwilligers. Ook heeft hij een grote bijdrage geleverd aan de praktische snoeverhalen in het Handboek Hoogstamfruit.

Waarom een verhaal over ladders?

Ongeveer 20 jaargeleden ging ik als ZZP'er werken bij een hoogstamfruitproject in de Betuwe. Ik met nog een paar anderen werden tijdens het snoeien van de hoogstambomen begeleid door een ervaren hoogstamsnoeier. Een van de eerste dingen die ik leerde was het gebruik van ladderzetten in de fruitboom. Dat was de basis om mee te gaan snoeien en ook te plukken. Dus voordat we een hoogstamboom gingen snoeien moesten we

Foto 2: Cursusdag NPV met gebruik van driepoten en reformladders in de A-stand: vooral werken onder de kroon

Foto 3: Lopen met een houten fruitleer, meer een kwestie van de balans houden dan gewicht dragen.

gefixeerd in de grond staat. Groot nadeel is echter de lange lengte, waardoor het vervoeren over de weg zeer lastig is.

Aluminium ladders

Tegenwoordig gebruiken de meeste mensen bij hoogstambomen aluminium ladders. Het gaat dan om de 2 of 3 delige opsteekladders. Door hun formaat zijn ze veel makkelijker in gebruik en vervoer bij zowel hoogstamsnoeiers als vrijwilligers. De opsteekladders worden ook regelmatig in de A-stand gezet.

Foto 5: ladder gericht naar midden van de boom. Breekt een steuntak dan valt de ladder snel tegen andere takken en breekt de val.

laddermaker besteld! Omdat die fruitleren aan de bovenkant dunner en smaller worden, zijn ze relatief makkelijk verticaal te verplaatsen. Dat vereist wel oefening om vooral de balans te bewaren. Goede (dus slanke) houten fruitleren zijn niet zwaarder dan aluminium-ladders van vergelijkbare lengte. Dat type ladder wordt nu door bijna iedereen gebruikt, vooral omdat die houten fruitleren niet meer gemaakt worden. Ook waren ze tot een paar jaar geleden niet toegestaan in het vrijwilligerswerk omdat ze niet gekeurd konden worden (dat kan ondertussen wel bij een laddermaker in de Betuwe. Ook vergen fruitleren jaarlijks onderhoud in de vorm van in de lijnolie zetten van de ladders.

Voordeel van de ladder is het makkelijk verplaatsen van de ladder in de boom: je hoeft niet elke keer de ladder te laten zakken en op de volgende plek weer op te steken. Ook is hout in de winter minder koud dan aluminium en worden de zaagtanden niet bot als je de ladder per ongeluk aanraakt bij het zagen. Tot slot hebben de houten fruitleren ook metalen punten aan de onderkant waardoor de ladder goed

Foto 4: Speciale hoogstamladder: smal, licht en met punten aan de onderkant

Voor het gebruik bij hoogstammen zijn er dus wel een aantal nadelen.

Naast de nadelen die ik hierboven al

noemde, is er het nadeel dat de ladders niet gefixeerd in de grond kunnen staan. Daardoor kunnen ze zijwaarts kantelen. Daarom hebben ze soms ze dwarsbalken of lopen de ladders uit. Dat is bedoeld voor de veiligheid, maar maakt het werken op hellend terrein wel lastig, bijv. bij slootkanten. Verder zijn de meeste alu-ladders wat lastig te verplaatsen in uitgeschoven toestand, omdat er meestal speling zit tussen de verschillende delen.

Vanwege deze nadelen heeft een collega-hoogstamsnoeier, Wouter den Boer, samen met een ladderfabrikant een speciale hoogstamladder ontwikkeld. Die ladder heeft punten aan de onderkant, is smal aan de bovenkant en heeft een speciale geleiding waardoor de delen weinig speling hebben

ten opzichte van elkaar.

Het maken van ladderzetten

Ladderzetten zitten/komen in de buitenkant van de kroon: tussen gestel en vruchthout. Een ladderzet is in feite een smalle verticale baan tussen de takken van de kroon. Het is belangrijk dat de ladder zo hoog mogelijk tegen takken steunt en daar zo stevig tussen takken geklemd zit, het liefst in een soort vork. Ook moet de ladder altijd zoveel mogelijk naar het midden van de boom gericht zijn.

Bij hoogstambomen met achterstallig onderhoud kun je soms nog het oude model zien, met de bijbehorende ladderzetten. Soms is er echter ook geen model (meer) en moet je als snoeier zelf bepalen waar de ladderzet moet komen. Bij het opknappen van hoogstambomen begin je dus daarmee en moet je dus een ladderzet maken. Dat houdt in dat je de beoogde ladderzet bovenin de kroon moet vrijmaken, dus takken die in de weg zitten moet wegzagen met een lange stokzaag. Als je de ladder daarna in de zet hebt staan, kun je vervolgens van onderaf aan het hele pad van de ladder van onder tot boven vrijmaken van takken. Want makkelijk de ladder op en neer kunnen lopen is veel prettiger dan continue met je kleding achter takken blijven haken!

Foto 6: ladderzet zoeken bij achterstallig onderhoud. Ladder moet in een vork van takken bij de rode pijl. Takken snoeien die in de weg zitten.

Foto 7: links en rechts van de ladder hangt fruit, dat zo vanaf de ladder makkelijk te plukken is.

Foto 8: Met een ladder in buitenkant van de kroon is het makkelijk vruchthout uit te dunnen of te vervangen. Je hoeft minder ver te reiken en te werken.

Het belang van ladderzetten

Ladderzetten zijn op verschillende punten van waarde:

1. Met een ladderzet kun je makkelijk de ladder op en af bij het snoeien en het plukken. Plukken en snoeien van hoogstamfruit is arbeidsintensief en dan is zo makkelijk en prettig mogelijk werken belangrijk.
2. Staand op de ladder op verschillende hoogtes in de kroon heb je tijdens het snoeien goed zicht op welke takken het best in de kroon passen en welke niet. Ook kun je vanaf de ladder goed het oude en minder vitale vruchthout beoordelen.
3. Bij achterstallig onderhoud is het met ladderzetten ook makkelijker en veiliger werken. Doordat je relatief in de buitenkant van de kroon staat kun je makkelijker dikke takken of zuigers naar buiten uit de kroon werken.
4. In ladderzetten werken is relatief heel veilig en daarnaast geeft het vaak ook een prettiger gevoel als je hoger op de ladder staat. Doordat je namelijk tussen de takken staat en dus ook allemaal takken naast je ziet en onder je, geeft dat een prettiger gevoel dan wanneer je geen takken onder of naast je hebt en zogezegd in de lucht staat. Lang niet alle vrijwilligers durven op een ladder te staan, maar in een ladderzet wordt het wellicht iets gemakkelijker.

Veel voorkomende situaties met ladders in het hoogstamfruit

Foto 9: Met ladder in A-stand sta je bij jonge bomen ver van de kroon af: dat is onhandiger met snoeien en ook gevaarlijker door het reiken. Een driepoot tussen de takken in de kroon werkt veiliger, makkelijker en sneller. Bij deze boom zijn gesteltakken al sterk genoeg om ladder (wel steil) in het midden neer te zetten.

Foto 10 : Dikke takken zien er steviger uit maar de ladder kan beter 1m naar rechts staan. Dan sta je dicht bij het te snoeien vruchthout. Bij deze ladderpositie moet je ver reiken.

Foto 11: Ladder tegen stam gezet: lastig om tegen de stam aan takken boven je hoofd te zagen en dus ook gevaarlijk. Beter ladder een halve meter naar rechts zetten en iets verder uitschuiven.

Foto 12: Ladder staat niet zoveel mogelijk loodrecht op de gesteltak naar midden van boom gericht: de oude gesteltak (met gat!) kan zo makkelijker afbreken en dan val je ook naast de boom en niet in de boom tegen andere takken aan.